

Två öar - Ett världsarv

Victoria Amanius
2013-09-19

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Bakgrund	2
Syfte	3
Frågeställning	3
Metod.....	3
Avgränsning.....	3
Nuläge	4
Vilka är intressenterna i Birka Hovgården.....	4
Förvaltningsrådet	5
Adelsö Näringsliv	6
Strömma Kanalbolag.....	7
Adelsö Föreningsliv	8
Hur fungerar världsarvsområdet idag.....	9
Världsarvet som ett samlat besöksmål?	10
Potentiella konflikter.....	10
Potentiella utvecklingsmöjligheter	10
Världsarvet tillhör alla?	11
Potentiella konflikter.....	11
Potentiella utvecklingsmöjligheter	11
Världsarvet är en resurs för samhällets och människors utveckling och tillväxt?.....	12
Potentiella konflikter.....	12
Potentiella utvecklingsmöjligheter	12
Samverkan i Birka Hovgården.....	13
Förslag.....	14
Förenkla - Förtydliga - Förminska	14
Förena	15
Två öar – Ett världsarv	16
Slutsats	16
Egna reflektioner	17

Inledning

Bakgrund

Området Birka Hovgården togs 1993 upp på UNESCO's världsarvslista. Birka Hovgården är beläget på Adelsö samt Björkö, två öar cirka tre mil söder om Stockholm i sjön Mälaren. Båda ligger i Ekerö Kommun.

"Birka-Hovgårdenområdet är ett väl bevarat exempel på vikingarnas handelsnätverk under de tvåhundra år då de expanderade ekonomiskt och politiskt i Europa

Birka är en av de mest kompletta och orörda vikingatida handelsplatserna från åren 700-900."

I och med undertecknandet av världsarvskonventionen blev Sverige skyldigt att säkerställa identifiering, skydd, bevarande, levandegörande samt överlämnande av världsarvet till kommande generationer.

Riksantikvarieämbetet tillsammans med Ekerö Kommun och Länsstyrelsen utgör det förvaltningsråd som sörjer för att dessa skyldigheter uppfylls. Tillsammans har de arbetat fram en förvaltningsplan vilken beskriver hur detta skall ske.

I förvaltningsplanen har tre fokusområden tagits fram

- Bevarande
- Information och lärande
- Entreprenörs- och näringslivsutveckling.

Denna studie riktar främst in sig på fokusområdet Entreprenörs- och näringslivsutveckling. För att kunna säkerställa en hållbar utveckling av besöksnäringen runt världsarvet anses lokal delaktighet som mycket viktig. I förvaltningsplanen lyfts fram att;

"Det finns bland ortsbefolkningen intresse och engagemang kring platsen och dess sammanhang, både på kultur- och natursidan. För att uppnå hållbarhet och kvalitet i utvecklingen av platsen som besöksmål är det nödvändigt att lyfta fram, förstärka och bygga verksamheter utan att äventyra platsens värden. Fler framgångsfaktorer inom besöksnäringen behöver identifieras och diskuteras mellan de olika aktörerna inom värdsarvet."

Syfte

Detta är en förstudie i syfte att tydliggöra marknaden och intressenterna kring besöksnäringen runt Birka Hovgården. Studien görs på uppdrag av Ekerö kommun och Riksantikvarieämbetet.

Studien syftar till att djupare undersöka vilka intressenter som finns och hur de samverkar idag, vilka konflikter som kan vara aktuella samt vilka utvecklingsområden som finns.

Kartläggningen skall utmyнна i ett underlag för utveckling av metod och samverkansmodell att använda i det vidare utvecklingsarbetet kring besöksnäringen runt Birka Hovgården.

Frågeställning

De huvudsakliga frågor som studien försöker svara på är:

- Hur ser marknaden / intressenterna kopplat till världsarvet ut idag.
- Vilka eventuella konfliktområden behöver ses över
- Vilka utvecklingsmöjligheter går att identifiera
- Hur samverkar aktörer (företag, myndigheter, föreningar) i området kring världsarvet idag
- Hur kan svar på ovanstående frågor omvandlas till en metod för utveckling.

Metod

Grunden för analysen har hämtats i

- Djupintervjuer med företag som verkar lokalt idag.
- Intervjuer med myndigheter och organisationer som har intresse i världsarvet idag.
- Intervjuer med företrädare för föreningslivet som verkar på Adelsö i dag.
- Övriga källor till information som register och hemsidor.

Intervjuerna har haft en öppen frågeställning. Med syfte att få en personlig bild av aktörernas åsikter och önskemål kring hur besöksområdet Birka Hovgården fungerar idag och vilka möjligheter/problem som upplevs idag.

Avgränsning

De intervjuade har ett starkt intresse i området Birka Hovgården redan idag. De arbetar i anslutning med eller har stark koppling till Birka Hovgården och besöksnäringen redan idag. Och/eller har en ambition att utveckla aktiviteter i området.

Slutkunden. I detta fall, besökaren. Har i denna studie helt uteslutits.

Nuläge

Som världsarv betraktat benämns Birka Hovgården som en enhet. I praktiken är de två historiska platserna tydligt uppdelade. Detta beroende på ett flertal anledningar.

1. Världsarvet är fysiskt uppdelat på två olika öar. Adelsö och Björkö. Mellan dessa finns ingen regelbunden kommunikation.
2. Birka på Björkö har sin utvecklade Vikingastad som idag sköts på entreprenad av Strömma Kanalbolag.
3. Hovgården har ingen uttalad organiserad satsning på besöksnäring.
4. Det finns ingen sammanhållen berättelse genom den historiska tiden.

Vilka är intressenterna i Birka Hovgården

Som intressent syftas här till en aktör som har direkt intresse i Birka Hovgårdens utveckling i nuläget. Dessa behandlas i denna analys som grupper. För att klassas som intressent här är kriteriet att aktören påverkas av utvecklingen i Birka Hovgården. Därutöver skall aktören ha en rimlig möjlighet att påverka framtida utveckling.

Intresset i området är gemensamt, men aktörernas olika utgångslägen belyser konfliktområden.

Figur 1: Intressenter i Birka Hovgården

Förvaltningsrådet

Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelsen samt Ekerö Kommun ingår i förvaltningsrådet. Dessa myndigheter är ytterst ansvariga för att världsarvet Birka Hovgården förvaltas på bästa sätt.

Tillsammans har de tre myndigheterna utvecklat en förvaltningsplan.

Syftet med denna är att ge en övergripande kunskap om världsarvet samt fungera som en inspirationskälla för de intressenter som vill verka i världsarvsområdet.

Den beskriver också mål och visioner för utvecklingen i Birka Hovgården samt vilka myndigheter som har ansvar för vad.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsens övergripande roll är att se till att de lagar som avser skydda Birka och Hovgården följs. Länsstyrelsen ger också tillstånd för olika ingripanden i miljön. Det kan gälla arkeologiska utgrävningar eller anläggande av ny brygga. Detta är alltid Länsstyrelsens beslut. Även strandskyddet faller under Länsstyrelsens kontroll.

Länsstyrelsen är alltså ingen aktiv aktör på plats utan har en beskyddande roll, av världsarvsområdet.

Därutöver kan Länsstyrelsen genom Landsbygdsprogrammet 2007-2014 bidra med ekonomiskt stöd åt lokala företagare och organisationer. Vilket också har skett på Adelsö.

Ekerö Kommun

Kommunens roll vid världsarvet är att se till att hänsyn tas vid den fysiska planeringen runt området. En viktig roll i sammanhanget är också att öka medborgarnas delaktighet i platsen och att skapa förutsättningar för utvecklad näringslivsverksamhet.

En nyligen anlagd parkeringsplats vid idrottsplatsen tillika entrén för Hovgården är en stor kommunal satsning som nyligen gjorts. Utbildning och inspiration för företagare är andra satsningar för att stimulera det lokala företagandet på Adelsö.

Kommunen är ofta en naturlig första väg för aktörerna i världsarvsområdet.

Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet förvaltar ett antal av statens fastigheter av kulturhistoriskt värde. Birka Hovgården utgör en av dessa. Att förvalta, vårda och förvara är viktiga ledord i verksamheten. Det pedagogiska perspektivet och hur berättelsen kring kulturav sker är ett viktigt immateriellt värde som behöver bevaras och är en del av riksantikvarieämbetets roll.

Att skapa förutsättningar för samförståelse, ramverk, bra samarbeten och en bred samverkan runt världsarven är andra viktiga uppgifter för ämbetet.

Riksantikvarieämbetet ger utbildning för guider varje år, vilket flera aktörer inom Birka Hovgården använder sig av idag.

Adelsö Näringsliv

Det finns drygt 150 företagare på Adelsö där det bor cirka 600 personer permanent.

För utvecklingen kring världsarvet Birka Hovgården finns ett antal centrala aktörer. Den lokala handlaren Borins lanthandel och Café Hovgården är två av dessa. Till caféet kommer uppskattningsvis 10 000 besökare varje år. En utveckling som, tillsammans med ett långsiktigt kontrakt på lokalerna, gjort att innehavaren vågat investera i ett nytt kök som möjliggör matservering och därmed ett försök till att hålla öppet året om.

Hovgården Café har etablerats som en inofficiell entré till världsarvet. Den uttalade entrén ligger dock några hundra meter därifrån i anslutning till idrottsplatsen.

Uppgården förvaltas av Adelsö Hembygdslag och arrenderas ut till innehavaren av caféet.

På ön finns flera företagare som driver utveckling av besöksmålet. Guider, hantverkare och webbutveckling för att nämna några. En broschyr har tagits fram av en lokal företagare som idag är det enda material som finns tillgängligt för dem som vill besöka fornlämningarna på egen hand. Samme företagare har även utvecklat en webbsite, hovgarden.se. Med hjälp av denna kan besökare på Hovgården se en karta i sin mobiltelefon, med tillhörande förklaringar till fornlämningar och platser.

Tidigare nämnd lanthandel arbetar idag inte direkt mot världsarvet som besöksnäring. Dock finns här många idéer och tankar kring nya möjligheter. I anslutning till butikens lokaler har ett microbryggeri startats gemensamt mellan ett antal entreprenörer i bygden. Ett Adelsö öl har tagits fram vilket lanserats på systembolaget under hösten 2013.

Adelsö krog har öppnats igen efter att ha varit stängt i flera år. Stenby trädgård har i anslutning till sitt "pannum" upplåtit mark till öns teatersällskap. Här anläggs en amfiteater

där spelen om Magnus Ladulås ska locka många besökare att komma till ön för att njuta av skådespelet och många kringgårdande aktiviteter.

Utöver dessa aktörer finns en mängd viktiga företagare som verkar på Adelsö. En del är producenter av bland annat ägg, honung och fårskinn. I övrigt finns i en bred yrkeskår att hitta bland företagarna. Vilket ger en stor potential att koppla många olika företagare till en utveckling av besöksnäringens utveckling.

Strömme Kanalbolag

På Birka drivs kommersiell verksamhet av Strömme Kanalbolag. Det är Riksantikvarieämbetet, RAÄ som lagt ut Birka på entreprenad. Här finns idag museum, guide visningar, restaurang och gästhamn. Man tar emot cirka 30 000 människor varje år och har närmare 6000 skolelever på besök. Här bedrivs en kvalitetssäkrad verksamhet med utbildade guider. Strömme kanalbolag försöker i så stor mån som möjligt att anlita personal boende på Adelsö och är också angelägna om att sälja lokalproducerade varor från närområdet.

Flera olika evenemang sker såsom vikingaveckan och världsarvsveckor. Nyligen startades marinarkeologiska utgrävningar, delvis initierade och finansierade av Strömme Kanalbolag.

Till Birka reser man idag med bolagets egna båtar, som avgår från sju olika platser i Mälaren, men huvudsaklig avgångsplats är Stadhuskajen i Stockholm. Strömme kanalbolag samarbetar också med Rederi Mälärstadens eller Museiföreningen Ångfartyget Ejderns båtar som tillsammans ger 12 olika avgångsplatser runt om i Mälaren.

Under juli månad hämtar Strömme båtar passagerare vid Hovgårdens brygga en gång om dagen.

Adelsö Föreningsliv

Det finns ett rikt föreningsliv på Adelsö. Vilket visar på hur engagerade Adelsöborna är i sin hembygd.

Vid Adelsövallen, idrottföreningens hemvist, återfinns den officiella entrén till världsarvet. Här finns också en nyligen anlagd parkeringsplats för att kunna ta emot biltrafik. Härifrån kommer man också till den ångbåtsbrygga där Strömmas båtar lägger till.

För att förenkla och förena har de olika föreningarna på Adelsö organiserat sig i Adelsö Föreningsråd.

Föreningslivet speglar den bredd av intressen som finns kring hemvisten Adelsö. På ena sidan Alsnu vikingar som bygger en vikingagård vid stranden. På andra sidan Hembygdslaget som har fokus på nutid och arbetar med att bevara historien från främst 1900-talet. Där i mellan Gröna Ön som bland annat jobbar med samåkning och energialternativ för att säkerställa en hållbar utveckling på ön. Värna Adelsö har till syfte att värna om natur och kultur. Idrottsföreningen, Birkakören och Svenska kyrkan ingår också i föreningsrådet. Samlat för föreningarna är att man vill värna om och utveckla Adelsö med lite olika förhållningssätt och alla har mer eller mindre koppling till världsarvet.

Intressent	Varför intressent?
Riksantikvarieämbetet	Förvaltare av världsarvet. Ingår i förvaltningsrådet
Ekerö Kommun	Fysiska planeringen. Utveckling av lokal delaktighet. Ingår i förvaltningsrådet
Länsstyrelsen	Skydd och tillstånd. Bidrag. Ingår i förvaltningsrådet
Adelsö Näringsliv	Verksamheter i anknötning till Hovgården.
Strömme Kanalbolag	Driver Birka kommersiellt på entreprenad.
Adelsö Föreningsliv	Skapar en bredd av aktiviteter och levandegör och bevarar natur och kulturella värden.

Hur fungerar världsarvsområdet idag

Den nyligen antagna förvaltningsplanen förklarar tydligt de mål och visioner som finns för utvecklingen av Birka Hovgården, varpå den blir en naturlig utgångspunkt i redovisning av nuläget

Förvaltningsplanens vision

Att Birka Hovgården är ett sammanhållet världsarv som är bevarat och brukat. Dess historia och berättelser berikar människor. Det lokala engagemanget är starkt och många olika aktörer verkar inom världsarvet.

Förvaltningsplanens övergripande mål för åren 2013-2018;

- Världsarvet är sammanhållet som besöksmål. I publik såväl som pedagogisk mening.
- Världsarvet tillhör alla, oavsett människors utgångspunkt eller identitet. Platsen bidrar med såväl månfacetterade tolkningar och berättelser som hög tillgänglighet vid funktionsnedsättningar.
- Världsarvet är en resurs för samhällets och människors utveckling och tillväxt – inte minst lokalt och regionalt. Platsens användning uppmuntras och stimuleras, men kräver balans och ansvarfulla perspektiv på hållbarhet.

Världsarvet som ett samlat besöksmål?

Potentiella konflikter

- Det finns ingen väl fungerande transport mellan världsarvets två delar.
Det saknas ett naturligt sätt att lotsa besökare från Hovgården till Birka eller tvärtom.

Båttrafiken mellan Birka och Hovgården är idag begränsad till en avgång per dag under en dryg månad per år. Ingen annan etablerad aktör för resor mellan öarna finns idag.
- Det saknas ett vedertaget material för besökare vid Hovgården.
- Det finns ingen upplevd kommunicerad riktlinje för hur berättelsen och tolkningen skall ske inom Birka Hovgården
- Det finns guidning på hela världsarvsområdet idag, men det finns ingen certifiering eller liknande som ger en samlad officiell bild av världsarvet idag.
- Det saknas en samlad organisation kring besöksnäringen vid Hovgården.
- Idag råder en stor skillnad mellan den publika verksamheten på Birka och verksamheten kring Hovgården.
Strömme Kanalbolag har en väl organiserad kommersiell verksamhet på Birka. Denna olikhet i förutsättningar skapar en konkurrenssituation som inte nödvändigtvis behöver existera, samt en kommunikationsbrist som är onödig. Men konflikten finns där idag.

Potentiella utvecklingsmöjligheter

- Det finns hos Hovgårdens företagare idéer om hur området kan göras mer lättillgänglig. Gästhavn, taxibåtar och utvecklade övernattningsmöjligheter tillhör några. Att utveckla entrén till Hovgården som en tydligare portal är också ett diskuterat önskemål.
- Det finns en uttalad vilja från myndigheterna att utveckla Birka Hovgården som besöksmål.
- Det finns flera olika aktörer som gärna guidar, både företagare och ideellt. Det finns alltså en bra möjlighet att kommunicera antagna historier.
- Föreningslivet är en kraft att räkna med i bevarande, utvecklande och genomförande av aktiviteter.
- Strömme Kanalbolag ser positivt på diskussioner kring samarbeten mellan Birka och Hovgården, och har även under hösten arrangerat guidade turer på Hovgården.

Världsarvet tillhör alla?

Potentiella konflikter

- På Hovgården finns dåligt med informationsmaterial som är anpassat till flera nationaliteter.
- Skötseln av markerna kring Hovgården får hård kritik av de aktörer som verkar här idag. Vissa perioder går det inte att ta sig fram på ett bra sätt. Dålig röjning och underhåll.
- För äldre personer eller människor med nedsatt rörelseförmåga är det svårt att ta sig runt på Hovgården.
- Världsarvet som helhet finns inte tillgängligt på ett bra sätt idag, beroende på brist på kommunikation mellan öarna.
- Skillnad i kvalitetssäkring i presentationen gällande Birka och Hovgården.

Potentiella utvecklingsmöjligheter

- Stor del av skyltar och informationsmaterial kring Hovgården har redan idag tagits fram mer eller mindre ideellt. Det finns en lokal stolthet över världsarvet och en vilja att presentera området på bästa sätt.
- Det finns aktörer som gärna röjer och håller efter på området kring Hovgården om det går att få till bra avtal.
- Någon form av certifiering efterfrågas av både myndigheter och företagare.
- Strömman kanalbolag har en kvalitetssäkrad verksamhet. En kunskap som skulle kunna delas med aktörerna på Hovgården.
- Det finns en vilja från aktörerna i området att utveckla transporterna mellan världsarvets två öar.

Världsarvet är en resurs för samhällets och människors utveckling och tillväxt?

Potentiella konflikter

- Det råder en osäkerhet kring **hur** världsarvsområdet får användas.
- Upplevd tröghet i beslutsfattande kring utveckling i och runt världsarvsområdet. De riktlinjer och det regelverk som finns kring världsarvet har en dämpande funktion på utvecklingsvilja hos de befintliga företagen och föreningarna i Birka Hovgården. Upplevelsen som beskrivs är;
  - Långa tidsperspektiv
  - Svårt att få tag på rätt personer på myndigheterna
  - Krävande processer, kunskapsmässigt
  - Bristande kommunikation
- På Adelsö finns många entusiaster engagerade i föreningslivet. Det är en positiv och drivande kraft som är viktig för öns utveckling och fortlevnad. I sin iver att bevara och utveckla sina respektive föreningsgrenar kan det dock bli hämmande för utvecklingen av området och hindra respektive dämpa nya initiativ.
- Det råder en spretighet i berättelsen kring Birka Hovgården.
- Skillnad i kvalitetssäkring i presentationen mellan Birka och Hovgården.
- Det finns en irritation kring skötsel och förvaltning av det fysiska området på Hovgården. För att enkelt beskriva; ” Vi visar gärna upp, och är stolta över att bo vid Hovgården, men idag skäms man för att hänvisa folk till området under vissa perioder”. Detta leder till en viss uppgivenhet hos dem som är engagerade i att arbeta och utveckla området idag.

Potentiella utvecklingsmöjligheter

- Hos de lokala företagarna på Adelsö finns en stor vilja att kunna leva och verka på Adelsö. Världsarvet är redan en naturlig utgångspunkt för många.
- Det finns en bredd i företagandet. Många uttrycker sin vilja att utveckla och delta i en satsning i världsarvet som besöksmål.
- Myndigheterna klargör nu i förvaltningsplanen vilka möjligheter och önskemål som finns kring Birka Hovgården
- Strömman Kanalbolag är öppna för nya samarbeten och utveckling av verksamheten.

Samverkan i Birka Hovgården

Det finns fyra enheter att utgå ifrån i området idag

1. Förvaltningsrådet
2. Adelsö Företagare
3. Adelsö Föreningar
4. Strömme Kanalbolag

Förvaltningsrådet har genom den framtagna planen en möjlighet att tydligare samverka internt och samtidigt tydligare vara en partner för övriga aktörer i området.

I nuläget råder viss upplevd svårighet i kontakt med myndigheterna, men relationerna är dock i sin helhet goda.

Mellan företagen på Adelsö finns ingen uttalad konkurrens. Men alla jobbar mer eller mindre runt sin egen affärsidé. Det finns ingen samlande organisation kring företagarna.

Adelsös föreningar är organiserade. De får därför en starkare och tydligare röst.

Strömme Kanalbolag är ett väl etablerat företag där driften av Birka är en liten del av den totala verksamheten.

Föreningsliv och företagande går ofta in i varandra då Adelsö är en liten ö där många personer är engagerade både som företagare och föreningsmedlemmar.

En upplevd konkurrens från aktörerna på Adelsö finns när det gäller Strömme kanalbolag.

I den mån det är möjligt använder Strömme kanalbolag lokalt producerade varor på Birka och även lokal arbetskraft anställs.

Förslag

Förenkla - Förtydliga - Förminska

Det finns nu en väl genomarbetad förvaltningsplan som utförligt beskriver hur världsarvet skall förvaltas, vem som är ansvarig för de olika delarna, och varför det är så.

Den kan bli ett utmärkt verktyg för att överbrygga de hinder som upplevs hos övriga aktörer.

1. Skapa en förvaltningsplans "dumme"

Det råder en allmän förvirring om förvaltningen av Birka Hovgården idag. Detta skapar irritation, frustration och i vissa fall brist på handlingskraft. Är det en utveckling av besöksnäringen byggd på lokala initiativ som eftersträvas? Ta bort onödiga irritationskällor och hinder. Förenkla kommunikationen. Beskriv förvaltningsplanen på ett enkelt konkret sätt och presentera den i ett snyggt tilltalande format.

2. Förtydliga vilka förhoppningar/förväntningar som finns

på företagen och föreningarna i utvecklingen av världsarvet som besöksmål. Kommunicera hur viktiga lokalbefolkningen är för att detta ska kunna ske. Förtydliga också Strömma Kanalbolags roll på Birka. Hur deras uppdrag ser ut och varför det ser ut så. Ett ökat samarbete skulle mycket väl kunna möjliggöras om Strömma betraktades som en bra sparringpartner istället för en konkurrent.

3. Förminska myndigheterna.

Kommunen, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen upplevs idag som stora och komplicerade. Skapa en **"one stop shop"** för de som har frågor som rör världsarvet. En person, en väg in, som sen bollar frågan vidare till den det berör.

Förening

Företagarna på Adelsö är en viktig länk i utvecklandet av besöksmålet Hovgården, och på sikt arbetet med att förena besöksmålet Birka Hovgården.

De företagare som idag är verksamma inom Hovgården skulle finna många fördelar i att organisera sig. De skulle få en starkare röst och det blir färre kontaktytor för alla intressenter i området.

För att säkerställa utvecklingen av Hovgården räcker inte en generell företagarförening. Istället bör den nya organisationen ha ett tydligt fokus på just utveckling av besöksmålet Hovgården.

Projekt Besöksmål Hovgården

1. Ett tydligt övergripande mål – de som ingår i gruppen arbetar mot samma tydliga målsättning.
2. Kvalitetssäkring – de som arbetar inom gruppen certifieras och uppfyller grundläggande krav på berättelser och produkter som levereras i anknytning till världsarvet
3. Långsiktig ambition – de som deltar vill utveckla sina egna förutsättningar såväl som bygdens och besöksmålet på lång sikt.

Gruppen startas med fördela av ett fåtal företagare. Dessa lägger grunden för det vidare arbetet med målsättning och kvalitetssäkring. Viktigt är dock att denna grupp inte blir exkluderande. Gruppen behöver förmedla en positiv anda som motiverar andra att vilja bli kvalitetssäkrade.

Det finns flera personer som uttryckt att de gärna organiserar sig runt turism. Kanske behöver ett finansierat projekt startas så att gruppen kan få extern hjälp att komma igång. Landsbygdsprogrammet kan vara en väg här. Det här är företagare som har fullt upp ändå, så möjligt är att en projektledare utses separat. Även där tror jag att denna kan gå att finna på Adelsö.

Två öar – Ett världsarv

Slutsats

Att förena de två öarna till ett världsarv är egentligen inte långt borta. Alla pusselbitar finns. Nu behöver de bara läggas på plats.

Förvaltningsrådets aktörer blir navet i utvecklingen. Det är de som skapar de grundläggande förutsättningarna för hur väl hjulet snurrar. Genom att tydligt kommunicera vilka förutsättningarna är, samt fysiskt bidra där det är deras roll.

De organiserade företagen på Adelsö tillsammans med Adelsö föreningar och Strömma Kanalbolag skulle utgöra det hjul som driver fram besöksnäringen i Birka Hovgården. Det finns stora vinster att göra om en dialog mellan Strömma kanalbolag och Adelsös aktörer inleds. Strömma är en etablerad aktör inom turism och har stor erfarenhet att dela med sig av.

Kommunikation är nyckeln.

Egna reflektioner

Jag har under sommaren 2013 haft förmånen att vid flera tillfällen åka ut till Mälarens skärgård och besöka Adelsö och Björkö. Det är en oerhört vacker miljö som denna sommar visat upp sig från sin allra bästa sida.

I mötet med människorna jag intervjuat har jag genomgående mött en enorm öppenhet. Jag mottogs mycket positivt och har haft långa och djupa samtal om drömmar, önskemål, svårigheter och möjligheter.

Berättelserna från de boende på Adelsö har verkligen berört mig. Det finns så mycket initiativkraft här. Här tar man tag i det som man önskar förverkliga. Visst finns det lite gnäll och klagomål, men i grunden är det en positiv inställning och framförallt en enorm vilja att utveckla sitt närområde och en stark vilja att kunna leva och verka på sin ö.

Det har redan nu utvecklats nya kluster på Adelsö. Precis i slutskedet på mitt arbete fick jag veta att en ny organisation startat i syfte att just förena aktörerna runt Hovgården. Den centrala plattformen här blir hemsidan hovgarden.se, där man vill samla de som är aktiva på Adelsö. Ett fantastiskt initiativ som visar på just den drivkraft som jag upplevt så starkt under mitt arbete.

När jag säger att jag mötts av öppenhet, menar jag från alla. Myndigheter, Strömma, föreningsliv och företagare.

Jag har flera gånger irriterat mig på att jag inte valde att göra en enkät med ett formulär av frågor, för det hade varit enklare att sammanställa.

Men jag tror att det faktum att folk fått berätta sin egen historia har uppskattats av de som deltagit.

Med tydligare riktlinjer och organisering kring den kommersiella verksamheten runt Birka Hovgården är jag övertygad om att området kommer blomstra.

Kraften och viljan finns där redan.